

Utvalg skal gjennomgå finansieringen av universiteter og høyskoler

Kunnskapsdepartementet har satt ned et utvalg som skal gjøre en fullstendig gjennomgang av hvordan høyere utdanning og forskning er finansiert i Norge. Siri Hatlen skal lede arbeidet.

– Selv om universitetene og høyskolene i Norge har hatt en positiv utvikling og på mange områder driver på et høyt nivå, er det potensial for å få enda mer ut av ressursene fellesskapet bruker. Utvalget skal vurdere hvordan dagens finansiering bidrar til å oppnå de målene vi har for universiteter og høyskoler og foreslå eventuelle endringer, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim (H).

I år får universiteter og høyskoler over 40 milliarder offentlige kroner til å finansiere utdanning og forskning av høy kvalitet over hele landet. I tillegg kommer midler blant annet gjennom Norges forskningsråd, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og eksterne inntekter. Utvalget skal se på hvordan alle former for finansiering fungerer. Opprettelsen av utvalget ble varslet i Stortingsmeldingen [Styring av statlige universiteter og høyskoler](#), som ble behandlet av Stortinget før sommeren.

Finansiering som støtter opp under etter- og videreutdanning

Utvalget skal blant annet vurdere om dagens finansiering er godt nok tilpasset ønsket om flere fleksible tilbud som kan tas som etter- eller videreutdanning og i kombinasjon med jobb. I tillegg skal de vurdere hvordan finansieringen kan bidra til mer arbeidslivsrelevansen i utdanningstilbudene og sysselsettingen i relevant arbeid etter studier.

– Finansieringen av universitetene og høyskolene skal selvfølgelig fortsatt ta vare på grunnutdanningene som bachelor og master, men vi trenger også en finansiering som bidrar til å gjøre utdanning tilgjengelig for flere uavhengig av hvor de bor eller hvilken livssituasjon de er i. Det er en viktig del av utvalgets arbeid, sier Asheim.

Mandatet til utvalget er å vurdere helheten i den statlige finansieringen. Det inkluderer forholdet mellom penger til utvikling av nye tilbud og behovet for å sikre videre drift av studietilbud.

Her er utvalgets medlemmer

Det er Siri Hatlen som leder utvalget. Hun har nylig har gått av som styreleder ved Norges miljø- og biovitenskaplige universitet (NMBU). Hatlen har erfaring fra en lang rekke styreverv, både i det offentlige og det private. I tillegg består utvalget av:

- Eirik Gaard Kristiansen, professor ved NHH.
- Kyrre Lekve, nestleder i Simula Research Laboratory og styremedlem ved Høgskolen i Innlandet.

- Seunn Smith Tønnesen, universitetsdirektør ved UiA, styreleder for Lånekassen og styremedlem i UNINETT og Unit.
- Helene Falch Fladmark, daglig leder i Eyde-klyngen, nestleder i styret for Sørlandet Sykehus HF, styremedlem i Innovasjon Norge og varamedlem i Norge.
- Elisabeth Aspaker, statsforvalter i Troms og Finnmark.
- Anne Husebekk, professor ved Institutt for medisinsk biologi ved UiT.
- Jesper Wiborg Schneider, professor ved Universitetet i Aarhus, The Danish Centre for Studies in Research and Research Policy.
- Magnus Dybdahl, fag- og forskningspolitisk ansvarlig i NSO.

– Utvalget er satt sammen av personer med mye innsikt og kompetanse fra forsknings- og høyere utdanningssektoren og annen relevant erfaring knyttet til blant annet arbeidslivets kunnskaps- og kompetansebehov. Jeg er glad for at de har tatt på seg dette viktige oppdraget, sier Asheim.

Den endelige rapporten til Kunnskapsdepartementet skal leveres innen 15. mars 2022.

Lenke til mandatet

Mandat for gjennomgang av finansieringen av universiteter og høyskoler

Bakgrunn

I Meld. St. 19 (2020–2021) *Styring av statlige universiteter og høyskoler* legger regjeringen fram sin overordnede styringspolitikk for sektoren, og begrunner behovet for en helhetlig gjennomgang av finansieringen.

Hvordan finansieringen fordeles til ulike institusjoner, formål og aktiviteter, har en vesentlig betydning for hvilke resultater som oppnås. Den statlige finansieringen fordeles gjennom en rekke ulike mekanismer: Endringer i institusjonenes rammebevilgninger skjer enten gjennom avgjørelser i regjering og Storting i de enkelte år og med vekslende fordelingskriterier, eller gjennom innretningen av de faste indikatorene for den resultatbaserte uttellingen kombinert med institusjonenes resultatendringer over tid. Andre midler tildeles til tidsavgrensede prosjekter etter søknad og basert på kvalitetsvurderinger foretatt av fagfeller. Selv om sektoren i all hovedsak er statlig finansiert, er den øvrige finansieringen både fra utlandet og fra privat næringsliv og offentlige virksomheter i Norge viktige for de samlede resultatene. Disse omfatter midler til forsknings- eller konsulentoppdrag, kurs eller

videreutdanningstilbud og ulike samarbeidsprosjekter. Ved at Norge deltar i EUs utdannings-, forsknings- og innovasjonsprogrammer står Europakommisjonen i en særstilling som den viktigste finansieringskilden utenom staten.

I tillegg til styringsmeldingen utgjør regjeringens øvrige nylige dokumenter om politikken overfor universiteter og høyskoler en viktig bakgrunn for gjennomgangen, bl.a. *Strategi for desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter*, Meld. St. 16 (2020–2021) *Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning*, jf. Innst. 391 S (2020–2021) og Meld. St. 14 (2019–2020) *Kompetansereformen – Lære hele livet*, jf. Innst. 370 S (2019–2020).

Mål

De samlede politiske målene for sektoren og den overordnede styringspolitikken er beskrevet i [Meld. St. 19 \(2020–2021\)](#), jf. Innst. 425 S (2020–2021).

Gjennomgangen skal bidra til at følgende mål oppnås gjennom finansieringen av universiteter og høyskoler:

- Sektoren oppnår samlet sett helheten i de gjeldende målene, og med en balanse mellom ulike mål som er i tråd med samfunnets interesser og de politiske intensjonene for bevilgningene.
- Finansieringen ivaretar et faglig mangfold ved og mellom de enkelte institusjonene, og skaper ikke hindre for samarbeid eller arbeidsdelinger som er ønsket på et faglig eller samfunnsmessig grunnlag.
- Kriteriene for ressursfordelingen styrker motivasjonen for å forbedre oppnåelsen av de gjeldende målene, og gir minst mulig uønskede virkninger.
- Rammene for finansieringen ivaretar både myndighetenes og institusjonenes evne til å oppfylle sine roller og ansvar i den gjeldende styringspolitikken. Rammene gir det nødvendige handlingsrom for politiske beslutninger og demokratisk innflytelse og til selvstendige institusjoner som kan gjøre egne prioriteringer.
- Tildelingene balanserer hensynene til langsiktighet i forskning og høyere utdanning og hensynene til å kunne iverksette skiftende politiske prioriteringer uten større strukturelle endringer for hvordan midlene tildeles. Bruken av ulike tildelingsformer og -kriterier lar seg justere basert på de faktiske resultatene som blir observert.
- Det er åpenhet om kriteriene som ligger til grunn for budsjettendringer, og om hva som er de tilsiktede resultatene av bestemte valg i finansieringen.

- Systemet sikrer god statlig budsjettkontroll og fremmer en effektiv utnyttelse av offentlige midler.

Oppgaver

- Utvalget skal vurdere hvordan dagens statlige finansiering av universitetene og høyskolene tilfredsstiller de politiske målene, og foreslå endringer for å forbedre måloppnåelsen.
- Utvalget skal særlig vurdere målene og virkemidlene som er omfattet av Stortingets anmodningsvedtak i 2020 om finansieringen av universiteter og høyskoler¹. Dette omfatter tilgangen på fleksible tilbud som kan tas som etter- eller videreutdanning og i kombinasjon med jobb, arbeidslivsrelevansen i utdanningstilbudene, sysselsettingen i relevant arbeid etter studier og forholdet mellom finansieringskategoriene og en riktig finansiering av utdanninger som er etterspurt i arbeidsmarkedet.
- Utvalget skal vurdere helheten i den statlige finansieringen på tvers av tildelingsformer (som rammebevilgningen og tildelinger gjennom bl.a. Norges forskningsråd og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse). Det inkluderer forholdet mellom midler til utvikling av nye tilbud og behovet for å sikre videre drift av studietilbud. Den statlige finansieringen skal også vurderes i sammenheng med andre tilgjengelige finansieringskilder og hvordan staten kan bidra til at disse utnyttes på en god måte.
- Finansieringen skal ses i sammenheng med de andre styringsvirkemidlene som er tilgjengelig for regjeringen, og andre typer virkemidler bør omtales der det er relevant.
- Utvalgets rapport skal innenfor rammene av mandatet oppfylle utredningsinstruksens krav til innholdet i beslutningsgrunnlaget for statlige tiltak. Utvalget skal beskrive ev. økonomiske eller administrative konsekvenser av sine forslag.

Avgrensninger

- Gjennomgangen skal legge til grunn de overordnede prinsippene for styringspolitikken og andre føringer som beskrevet i Meld. St. 19 (2020–2021). Både tilknytningsformen til de statlige institusjonene og gratisprinsippet i høyere utdanning videreføres. Gjennomgangen skal videre legge til grunn dagens praksis

---

¹ Vedtak nr. 699, 15. juni 2020, jf. Innst. 370 S (2019–2020) og vedtak nr. 16, 6. oktober 2020.

om at rammebevilgningene til hver institusjon fastsettes ut fra endringer som legges til fjorårets tildeling, og skal ikke foreslå en total omfordeling av hele den samlede bevilgningen på tvers av institusjonene.

- Vurderingene må ta hensyn til regjeringens overordnede forskningspolitikk og politikken overfor andre relevante sektorer, bl.a. når det gjelder samarbeid med helseforetak og forskningsinstitutter.
- Forslagene skal kunne gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer, og ta hensyn til mulighetene for at bevilgningene fremover også kan bli økt eller redusert.

Tidsramme og arbeidsform

Utvalget skal gi endelig rapport til Kunnskapsdepartementet innen 15. mars 2022.

Departementet sørger for sekretariat for utvalget.

Utvalget skal invitere til dialog og legge til rette for at relevante aktører kan legge fram synspunkter som vurderes i rapporten.